

Крістіна до 5,1 % у сорту Банда. Температура зберігання (0...2 °C) призводять до збільшення природного убутку маси до $5,53 \pm 0,2$ % у ранньостиглих сортів до $5,21 \pm 0,53$ % у середньостиглих. Вихід товарної продукції у ранніх сорти відповідно $87,46 \pm 1,37$ та $89,92 \pm 1,09$ %.

Список літератури.

1. L. Pusik, V. Pusik, G. Postnov, I. Safronska, N. Ilina, N. Lyubymova, G. Sukhova, Yana Hrynova (2021). Investigation of potato storage quality depending on variety peculiarities «EUREKA: Life Sciences» (Food Science and Technology) Number, p. 23 – 31 .DOI: 10.21303/2504-5695.2020.001524
2. D. A. Navarre, A. Goyer and R. Shakya. (2009). “Nutritional value of potatoes; Content of Vitamins, Phyto-Nutrients, and Minerals ”, in the book “Advances in Chemistry and Potato Technology, ” J. Singh and L. Kaur, Eds., Elsevier, Amsterdam, The Netherlands.
3. Пузік Л.М. Технологія зберігання фруктів, овочів та винограду. Посібник. Л.М. Пузік, І.М. Гордієнко Харків, Ви-во «Майдан», 2011, 330 с.
4. L. Pusik, V. Pusik, G. Postnov, I. Safronska, N. Ilina, N. Lyubymova, G. Sukhova, Yana Hrynova The effect of storing temperature and variety features on the culinary properties of potato. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies Technology and equipment of food production 5/11 (107) 2020. P43-54. DOI: 10.15587/1729-4061.2020.214930
5. Найченко В.М., Заморська І.Л. Технологія зберігання і переробки плодів та овочів. Навчальний посібник // В. М. Найченко, І. Л. Заморська. Умань. Видавець «Сочінський». 2010. 328 с.

УДК 635.01:635-14

Пузік Л. М., д-р с.-г. наук, професор

Дідух Н. О., канд. с-г наук, старш. викладач, **Бурякова В. А.,** магістр

Державний біотехнологічний університет

e-mail: ludapusik@gmail.com, natasha_didukh@btu.kharkiv.ua

**РІСТ І РОЗВИТОК АРТИШОКУ ПОСІВНОГО (CYNARA SCOLYMUS)
УМОВАХ ВІДКРИТОГО ҐРУНТУ, ЗАЛЕЖНО ВІД ОСОБЛИВОСТЕЙ
СОРТУ**

Рід артишоку налічує понад 10 видів. В овочівництві найбільш поширені артишок іспанський і артишок посівний колючий. Сорти артишоку посівного овочевого типу формують досить м'ясисті продуктивні органи суцвіття-кошики: в їжу використовують м'ясисті квітколожа нерозкритих суцвіть і потовщені основи лусок нижніх рядів обгортки [1]. Сорти артишоку посівного овочевого типу вирізняються тим, що формують досить м'ясисті продуктивні органи суцвіття-кошики: в їжу використовують м'ясисті квітколожа нерозкритих суцвіть і потовщені основи лусок нижніх рядів обгортки

М'ясисті суцвіття артишоку нагадують за смаком недозрілі грецькі горіхи. Їх споживають сирими, вареними, тушкованими та смаженими. З них

готують салати, супи, соуси, пюре, рагу. Кошки варять, поки розм'якнуть, а щоб суцвіття не розпалися, їх перед укладанням в каструлю зв'язують ниткою. Для тривалого зберігання артишоки консервують.

Завдяки наявності інуліну, цукрів, білків, клітковини, мінеральних солей, каротину, вітамінів С, В₁, В₂ та інших, лікарських та ароматичних речовин, продукція має велику харчову цінність та лікарські властивості. Артишоки використовуються в дієтичному харчуванні при атеросклерозі, гепатиті, цукровому діабеті, каменях в нирках та печінці; їх споживання обумовлює жовчо- та сечогінну дію, поліпшує апетит, запобігає печії, сприяє розширенню судин головного мозку, підсилює обмін речовин, знижує вміст холестерину.

Завдяки наявності цинарину, артишоки особливо корисні дітям та людям похилого віку. Ця речовина є також протиотрутою при отруєнні алкалоїдами. Вважається, що вживання артишоку пом'якшує запах поту, сприяє свіжості дихання, а сік із рослини, одержаний до цвітіння, укріплює волосся [2]

У Державному реєстрі селекційних досягнень не зареєстровано жодного сорту артишоку. Але за дотримання технології, кліматичні умови дозволяють вирощувати дану культуру в промислових об'ємах.

Постановка проблеми [3].

Мета нашого дослідження полягала у з'ясуванні можливостей вирощування артишоку посівного в умовах дослідного поля ДБТУ. Одним із основних завдань нашої роботи було порівняння особливостей росту і розвитку артишоку посівного (*Cynara scolymus*) умовах відкритого ґрунту, залежно від особливостей сорту.

Дослідження проводили з сортом артишоку Фіолетовий, Зелений Глобус, Фіолетто ді Романа.

Основний обробіток ґрунту – оранку проводили на глибину до 30 см. Така підготовка ґрунту забезпечує отримання хорошого врожаю не розкритих суцвіть і біомаси. Навесні при першому виході на ділянку проводили боронування (закриття вологи), потім вносять азотні добрива (аміачну селітру) з розрахунку 200 г на 10 м² під передпосадкової культивуацію або звичайне розпушування сапкою на глибину 7–9 см. Вирощували артишок розсадою. Для пророщування (яровизації) в кінці лютого–початку березня насіння замочували у воді протягом 10–12 годин при кімнатній температурі, у вологій марлі переносили в більш тепле приміщення (20... 25 ° С) на 5–7 днів, поки воно не починало накліюватися (3–5%). Потім насіння поміщали у вологий пісок і 20–30 діб і витримували в холодильнику, за температурі близько 0 ° С, не допускаючи замерзання. Коли насіння дали паростки довжиною до 2 см, їх висівали в ящики з ґрунтом, (суміші перегною, дернової землі і піску в рівних співвідношеннях). Сіли на глибину 2–3 см з міжряддями 10–12 см. До появи сходів ящики витримували у приміщенні при температурі 18... 20 ° С. Спочатку проростали дві сім'ядолі, а через 10–12 днів з'являвся справжній листок. З його появою сіянці пересаджували (пікірували) в стаканчики 8–10 см. Розсаду вирощували до утворення 2–3 справжніх листків, проводячи щоденні поливи (100–150 мл теплої води на рослину). За 2–3 тижні до висадки у відкритий ґрунт рослини починали загартовувати, знижуючи температуру повітря в споруді до 12...15 ° С.

Схема висадки: 60-80 × 80–100 см. Вік розсади – 50–55 днів.

Результати дослідження.

Дослідженнями встановлено, що вегетаційний період артишоку, від посіву насіння 1 декада березня до початку плодоношення (1–2 декада липня), становить 5 місяців. Масове формування суцвіть відбувалось у 1 декаді липня у сорту артишоку Фіолетто ді Романа, тоді як у Фіолетовий кінець 3 декади.

Збирання урожаю проводили у кінці 1 декади серпня.

Ріст і розвиток рослин залежить від особливостей сорту. Встановлено, що висота рослин коливалась від 12 у сорту Фіолетовий до 15,4 см Фіолетто ді Романа. Найбільша кількість бутонів з більшим діаметром утворилась у сорту Зелений Глобус і становила у середньому 71,7 см та 2,6 шт відповідно. Найбільший діаметр суцвіття 3,3 см у сорту Фіолетовий. Для характеристики форми продуктового органу у розмірних одиницях застосовують індекс форми. Зелений Глобус має шаровидне суцвіття з індексом 1. Найбільш видовжена форма у сорту Фіолетто ді Романа (індекс форми 2,2). Отже, сорти можна умовно розподілити за кольором і формою кошика шароподібний зелений яйцеподібний фіолетовий. За даними [4] 80% світового виробництва артишоку – це шароподібний зелений. Інші сорти більш екзотичні – для гурманів і асортименту. Найбільш дорогі сорти яйцеподібні фіолетові.

У кулінарних цілях використовують нерозпущені квіткові бруньки рослини, які представляють собою сукупність великих щільних м'ясистих біля основи лусочок, до 12 см. В діаметрі і зовні нагадують великі шишки хмелю. Колір залежить від виду, але найчастіше зелений. Плід – велика гола сім'янка, сплюснута або чотирикутна, із зрізаною верхівкою. Дослідженнями встановлено, що сорт Зелений Глобус утворює дрібні головки, масою в середньому 100 – 102 г, тоді як Фіолетто ді Романа великі головки – 210–215 г. Покривні листки корелюють з масою головки і становлять 93 – 95 г та 185 – 190 г відповідно.

Під час розрахунків потреби в тарі, складських приміщеннях, транспортних засобах використовують натурну масу продукції [5]. Встановлено, що різні сорти артишоку мають різну натурну масу від 148, 8 кг/м³ у сорту Зелений Глобус до 226,2 кг/м³ у Фіолетто ді Романа.

Висновок. Результати дослідження свідчать про те, що умови Лівобережного Лісостепу України сприяють вирощувати артишок посівний з якісними показниками.

Сорт Зелений Глобус утворює головки шаровидної форми, масою в середньому 100 – 102 г, тоді як Фіолетто ді Романа яйцеподібні головки – 210–215 г. Покривні листки корелюють з масою головки і становлять 93 – 95 г та 185 – 190 г відповідно.

Список літератури.

1. Корниенко С.И. Артишок – деликатесный овощ. Овощеводство и тепличное хозяйство. 2011. №4. С. 19–25.
2. Корнієнко С.І. Хареба В.В., Хареба О.В., Позняк О.В. Особливості технології вирощування малопоширених овочевих рослин / за ред. С.І. Корнієнка. – Вінниця : ТОВ “ Нілан-ЛТД”, 2015. –133 с.

3. Кльош Ю.І., Муж Г.В. Можливості вирощування артишоку посівного (*Synara scolymus*) в умовах агробіостанції ЖДУ. Біологічні дослідження – 2012: матеріали конференції. 2012. С. 107–110.

4. Артишок: корисний, смачний, маловідомий в Україні <http://www.agroprofi.com.ua/statti/1880-artyshok-korysnyy-smachnyy-malovidomyy-v-ukrayini>

5. Пузік Л.М. Технологія зберігання фруктів, овочів та винограду. Посібник. Л.М. Пузік, І.М. Гордієнко Харків, Ви-во «Майдан», 2011, 330 с.

УДК 632.951:633.15

Пустирьов Є. О., аспірант*

Державний біотехнологічний університет

e-mail: evgeniy.pustirev@gmail.com

ХІМІЧНИЙ ЗАХИСТ КУКУРУДЗИ ВІД ОСНОВНИХ ШКІДНИКІВ

Кукурудза є стратегічно важливою культурою для України та світу. Вона має багатофункціональне значення і широко використовується для виробництва сільськогосподарської та промислової продукції. Лідерами з вирощування цієї рослини є США та Китай, а Україна входить до п'ятірки провідних країн-виробників кукурудзи (<https://latifundist.com/rating>).

Згідно даних Держстату України, у Вінницькій області останніми роками спостерігається збільшення посівних площ під цією культурою і, станом на 2022 р., кукурудзою було засіяно більше 73 тис. га (https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/sg/pvzu/arch_pvzu_reg.htm).

Відомо, що на кукурудзі можуть житися біля 200 видів шкідників, особливо небезпечними є 22 види. Фітофаги завдають шкоди на різних етапах розвитку рослин, тому важливим є визначити критичні фази для культури та провести необхідні заходи захисту в такі періоди.

Мета роботи – встановити видовий склад основних шкідників на посівах кукурудзи та проаналізувати ефективність інсектицидів проти них в умовах Вінницької області.

Дослідження проводили у 2023 р. на посівах кукурудзи у ТОВ «БуффалоВілледж» (Вінницький район, Вінницька область). Під час обліків користувалися загальноприйнятими методами. Моніторинг шкідників проводили щотижнево. У критичні для кукурудзи періоди проти шкідливих комах, що мали господарське значення, проводили обприскування інсектицидами: у фазі 3–7 листків – Престо (0,4 л/га) та під час викидання волоті – Твікс (1,1 л/га). Ефективність препаратів встановлювали за методикою С. О. Трибеля (2001).

В результаті досліджень на кукурудзі було виявлено 26 видів шкідливих комах. Господарське значення у 2023 р. мали блішки, злакові мухи, стебловий

*Науковий керівник – Забродіна І. В., канд. с.-г. наук, доцент